

ADRIAN POPESCU, ZMEURA
Raspberry, by Adrian Popescu

AI. CISTELECAN¹

Abstract

Raspberry, by Adrian Popescu is a poem of exemplary symbolic processing. One can immediately sense that there are several methods of composition which the poet starts. First, would be that in each of the four stanzas, the raspberry is explicitly invoked (not only suggested), which means it is about a scale of four conditions, at the end of the fragile fruit sublimates into a purely spiritual reality. It is a monography, thus, which takes us from the concrete immediacy of raspberries to its spiritual efficacy.

Keywords: poetry, symbolic, composition, structure, spiritual.

Zmeura lui Adrian Popescu e o poezie de exemplară procesare simbolică. Se observă imediat că există câteva procedee compoziționale pe care poetul le pune în vedetă. Întîi de toate, faptul că-n fiecare din cele patru strofe *zmeura* e invocată anume (nicidecum doar sugerată), ceea ce înseamnă că e vorba de o scală de patru ipostaze la finele căreia fragilul fruct sublimează într-o realitate pur spirituală. E o monografie, așadar, care duce de la imediatetea concretă a *zmeurei* la eficacitatea ei spirituală. Ofensivă e și sintaxa latină a primelor trei strofe, cu predicatul pus în final, astfel încît acțiunea simbolizantă și emergența epifanică vor culmina de fiecare dată într-un fel de impetuoșitate. Nici jocul aparent liber cu rimele și asonanțele, inconsecvența de procedură (căci nu se instalează nici o regulă, nici o regularitate, poezia trecînd spontan de la rima împerecheată la cea încrucișată, alternîndu-le parcă fără voie), nu e unul nevinovat; e și el prins în demersul imnic al poeziei, căci aceasta se muzicalizează pe măsură ce înaintează (prima strofă e aproape fără rime, doar cu o asonanță ce pare simplu incident, pe cînd celelalte sunt mai riguroase, dar cu rigori diferite).

Cea din urmă zmeură din munți
Ultimul pîlc din vara decimată
Cînd rugurile de mure cedează
Furișîndu-se printre pietre, pîlpîind
Luminoasă dintre spini se arată.

Pragul de la care pornește textul e această schiță de peisaj epifanic; e acest concis reportaj al unei epifanii. Dar nu de acolo pornește și poezia. Sub pragul textual există, cu toată extrema lui simplitate, o întregă ceremonie pregătitoare. Nu e vorba de zmeura domestică, din grădină, și nici de cea cumpărată de la piață, ci de zmeura originară, fără nici un calificativ burghez sau domestic. E zmeura neîmblînzită, sălbatică, rod pur al

¹ Professor, PhD, „Petru Maior” University of Tîrgu Mureș

naturii necorupte. E zmeura "din munți" la care se ajunge după o expediție și după o ascensiune; după, deci, un pelerinaj care, implicând direct o ascensiune, face aproape imperativă spiritualizarea preliminară. E zmeura la care se ajunge după un ritual de purificare. Și e "cea din urmă", cu aroma încărcată de dramatism, spre deosebire de aroma exultantă a "celelaltă" ori de cea laicizată de peste vară, când se oferă din belșug. E zmeura dinaintea postului, paroxistic de gustoasă tocmai pentru că e ultima și a strâns în ea toate efluviile verii. E zmeura care sfidează anotimpul sancționar; e cea mai fragilă ființă din întreg peisajul, dar și cea mai temerară. Sfidează moartea, dar nu fără o luptă disperată: din întreg zmeurișul a mai rămas doar un "pîlc", ca dintr-o oaste zdrobită, dar care nu se predă. E un joc subtil de omofonii pe care-l practică aici Adrian; nu numai între "pîlcul" de zmeură și "pîlcul" de oaste zdrențuită, ci și între "rugurile de mure" și "rugurile" consacrate martiric, rugurile sacrificiale. E o suavă pulbere de conotații martirice împrăștiată printre versuri, pulbere care devine apoi factorul decisiv al transfigurării. Prezență feminină în primul vers, masculină în următorul (neutrele poetice se repartizează după numărul genului, ele, de fapt, nu există), zmeura e, așadar, calificată printr-un cumul de calități. Pe principiul cumulului de calități va merge toată poezia, trecînd tot mai apăsător de la cele concrete la cele spirituale. Aici avem pusă în evidență relația fragilitate-eroism: cea mai fragilă ființă din poiană, zmeura e și cea mai curajoasă; deși "neînarmată", spre deosebire de ruguri și spini – ostași calificați, dotați cu armament și din fire agresivi -, zmeura e cea care iese la bătaie cu timpul exterminator al toamnei. Fragilitatea eroică e însă semn de vocație martirică. Cu toate că toamna a aplicat peisajului cea mai drastică pedeapsă din armata romană (decimarea, în caz de lașitate) și a indus teroarea generală, zmeura iese în față, chiar și în fața "spinilor", anume făcuți pentru luptă. Și iese abia "pîlpînd", oscilînd între existență și non-existență: o pură fragilitate temerară. În vreme ce apărătorii de drept și de meserie se furișează înspăimîntați "printre pietre", cea mai fragilă ființă "se arată" în fața morții. Și nu oricum, ci "luminoasă", radiînd într-un peisaj răvășit de moarte. E triumful fragilității sacrificiale, al fragilității christice. De aici încolo, calitățile zmeurei vor deveni eminent sacrificiale, christice. Deși o simplă schiță de peisaj, strofa conține un întreg scenariu epifanic și sacrificial.

*Între degetele fratelui meu, suavă arzînd
Ne cheamă, ne ceartă, ne iubește plîngînd.
Zmeura ca o lumînare de seu
La poarta închisă a lui Dumnezeu.
Între flori pestrice și candido albe
Zmeura ca o lumînare arde.*

E prima transfigurare propriu-zisă, după schița de calități expuse în strofa precedentă. E și cea mai intensă operație de transfigurare și invocare (aici de două ori!). Zmeura nu-i un simplu fruct comestibil, e un fruct de foc (culoarea e destul sprijin realist pentru ca această transfigurare să se poată desfășura fără nici o forțare): o bucăică de jar

(ceresc, se va dovedi pînă la urmă). Că nu-i un simplu fruct de pădure, oricît de exploziv aromatic, se vede deja din primul vers: ea este un fruct ritualic, împărțit între creștini, între ”frații” întru Domnul (nu frați de sînge etc.). În această calitate, de ”creștin”, se ajunge la ea. Iar modul de a o consuma e și el unul ritualizat, identic celui făcut cu prescura. Ea arde (e lait-motivul strofei și acțiunea triumfătoare finală) cu delicatețe (apel la configurația ei fragilă, la suavitatea bobitelor din care e făcută), cum ard toate semnele concrete trimise profeților de Dumnezeu: e principiul esențial al transfigurării. Nu e un foc distrugător, ci unul cu valențe materne integrale, cu o iubire care-și asumă suferința și care ”mustră” din devoțiune. Dintr-o bobită de jar ea devine, în următoarea ipostază simbolică, o ”lumînare” – simbolul jertfei depline, fără rest. Și nu al oricărei lumînări, ci al uneia de ”seu”, obținută printr-un sacrificiu prealabil (încărcat și el de valențe christice, mielul fiind unul din simbolurile christice esențiale). Ar fi putut fi o lumînare de ceară, dar semnificațiile nu s-ar mai fi putut îndrepta spre sacrificial, întrucît ceara e un dar al albinelor, nu un sacrificiu/sacrificare a acestora. (Spermanțetul nici n-ar fi sunat bine și nici nu s-ar fi potrivit cu sensul de jertfă spre care merge poezia, chiar dacă și acolo e vorba de ceva sacrificii prealabile). Pe o istorie de jertfe e construită, așadar, ipostaza sacrificială a zmeurei; și nimeni n-are mai mult caracter sacrificial, mai multă vocație sacrificială decît o lumînare: ea se jertfește pentru tine și dacă nu ești acolo; totul e să-i ceri s-o facă. Jertfa ei va deschide, pentru noi, poarta paradisiului - care e închisă și nu stă vraise pentru că acolo trebuie să bați ca să ți se deschidă; și ca să bați, trebuie să fii încredințat că ai îndreptățirea s-o faci ori măcar să te sprijini în dreptul de a bate; cum însă ne ducem cam cu sacul încărcat, poarta trebuie deschisă de o jertfă ca rugăciune. Iar pentru asta nimeni nu e mai calificat decît o lumînare; adică, flăcăriua care e zmeura. Și unde face ea această penitență în locul nostru? Acolo unde restul florilor din poiană se fudulesc asemenea unor top-modele, etalîndu-se narcisist, din pur estetism. Pe cînd celelalte surate fac parada modei, zmeura umilă și fragilă se jertfește.

Zmeura nici nu are nevoie de panere

În puterea Noptii se trezește

Din puterea nopții prinde putere

Cea din urmă zmeură în munți

Luminoasă pe culmi se ivește.

Puterea ei de transfigurare nu e cantitativă, nu-i nevoie de depozite și coșuri pline pentru a-și concretiza acțiunea salvatoare. Nu e o hrană cu care să te îndopi. Ajunge un singur fruct. Asemeni ostiei, ea acționează și dacă e o biată firimitură. De fapt, asta e: ostie. Vocația ei salvifică e imperativă: exorcizează puterile nopții, le decantează și le concentrează iar dimineța e pregătită de sacrificiu. Nu doar me, căci vocația ei e chiar destinală; e o lucrare sacrificială fără clipe de odihnă. ”Se trezește” ”în puterea Noptii” cosmice, eterne (căci e o reală originară), și-și strînge ”puterea” salvifică din ”puterea” ”nopții” calendaristice. Transformă întunericul acestor nopți în lumină și ”se ivește” ”pe

culmi” asemenea unui astru ceresc. Pe culmi ”se ivește” soarele, iar zmeura, în umilitatea ei, e o ființă de aceeași demnitate cerească.

Printre umbroase frunze-n rugină,

Zmeura e unsă, urmată regină.

Descuie cămara cu miresme vechi

A Întunericului.

Și ne petrecem și ne petrece

Murmurîndu-ne vorbe vechi în urechi

Și-i simt pe buze buza rece.

Scala ipostatică, pe care a urcat între celeste, ajunge la nivelul deplinei consacării: regină nu doar cu investitură divină, ci și ”urmată”, ascultată. La drept vorbind, în concretețea ei, zmeura e mai degrabă o suavitate explozivă, mai degrabă o aromă decât un gust provocat de ceva material. În calitatea ei de aromă care umple ființa, ea e esența tuturor ”miresmelor”; inclusiv – sau mai ales, pentru că doar ea are memoria acestora – a celor care vin din Întunericul originar, cel de dinaintea clipei în care Dumnezeu s-a decis să ordoneze lumea și să despartă Ziua de Noapte. Din ”Noaptea” creată își extrage puterea salvifică; dar ca fenomen originar autentic, ea evocă și precedentele Creației. Omonimia joacă din nou (de această dată pe arpegii blagiene) în versul în care zmeura ”ne petrece” în lumea de dincolo. E ceea ce se întâmplă în ultimul vers, unde zmeura e ultima cuminecare. E ostia de drum. Fruct de foc cu sărutul rece: al morții, căci numai ea, dintre toate, are sărutul rece.